

CARTE UNIVERSITARĂ

Ion Dur, *Cariatide*, Editura Psihomedica, Sibiu, 2007

George LATEȘ
Universitatea „Danubius” din Galați

Ultima apariție editorială a profesorului sibian Ion Dur, intitulată inspirat *Cariatide*, se pliază pe ideea unui jurnal *sui generis*, autorul reunind între paginile cărții mărturii mai vechi sau mai noi despre faptul de cultură pe care îl veghează și-l înregistrează de la înălțimea catedrei și a spiritului său neliniștit și nemulțumit de ceea ce se întâmplă în lumea românească. Se întâlnește, în această privință, cu tânărul Eminescu, cel care în *Epigonii* își neantiza contemporanii și-i ridică la rangul de modele pe înaintași, din rațiuni polemice adesea ignorate; obiectul criticii nu erau contemporanii creatori de poezie, ci Măiorescu, intransigentul analist din *O cercetare critică*. Similaritățile de ton și atitudine vin din această plasare în antiteză a culturii române din epoca României Mari cu cea de azi, avută în vedere prin notații fugare dar adesea extrem de virulente. Încărcătura metaforică a titlului vine din această dualitate a lumii de cuvinte trase în cărți sau texte, locul cariatidelor fiind luat pe coperta primă de teancuri de cărți, ornamentul arhitectonic fiind substituit cu unul “mai peren decât aurul”.

Secvențele inițiale și cele finale ale cărții sunt consacrate culturii contemporane, închizând, ca într-o acoladă, partea cea mai consistentă în care sunt vizate nume de prim rang ale spiritualității românești din anii interbelici și nu numai. Un spațiu aparte ocupă personalitățile (și textele lor) care au marcat istoria locului: Goga, Noica, Cioran și cenacliștii puși sub pavăza filosofului Lucian Blaga. Autorului îi displace însă ideea “localismului creator” și de aceea preferă o abordare a acestora din unghi istoric, filosofic și etic, proiectându-i mereu într-un context european generos, singurul care poate explica faptele omenești ale acestora sau textele lăsate ca mărturii ale trecerii lor prin lumea largă sau prin cea a zonei circumscrise Sibiului, spațiu al multiculturalității prin excelență. Tentația naționalismului de varii factori, de care aceștia nu pot fi complet separați, îi permite exegetului să opereze fine distincții între ceea ce era spiritul vremii și ceea ce se

dorește a fi astăzi mult invocată “corectitudine politică”. Profesorul de jurnalism nu se erijează în judecător sever al cuvintelor prin care aceștia și-au marcat prezența în spațiul public. Detalii, adesea ignorate, mărturii scoase de curând la iveală, juxtapuneri insolite de amănunte biografice transformă paginile consacrate acestora în demonstrații strânse din care nu lipsește însă umbra de lirism a evocării. Preeminență au însă ideile, viața acestora, în sensul de impact temporal, permițându-i autorului să-și pună în valoare erudiția filosofică și gazetărească.

Epoca României Mari, de largă respirație culturală, este avută în vedere și prin secvențe consacrate modului în care personalitățile acestui interval au receptat și au integrat în zestrea lor ideatică mărcile spirituale ale unor înaintași precum Maiorescu, Eminescu sau Caragiale, ultimii doi fiind văzuți mai ales prin activitatea lor de gazetari care au creat modele de gândire și scriitură publicistică, oricând pline de sugestii și punct de plecare într-un demers analitic inepuizabil în planul ideilor. Filiația dintre epoca marilor clasici și cea interbelică a României Mari nu e deloc întâmplătoare, acestea fiind din punct de vedere cultural și spiritual similare în multe privințe, iar presa, prin condeierii de anvergură care au slujit-o, a avut un rol semnificativ în modelarea mentalităților și a ideologiilor. Nu lipsesc din vastul tablou al anilor dintre războaie personalități de talia lui Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Sandu Tudor sau Tudor Arghezi, cărora le sunt consacrate studii speciale și alte nume pe care demersul analitic nu le ocolește din rațiuni de corectitudine științifică. Formația și disciplina științifică a autorului transformă actul analitic într-un spectacol al erudiției și al demonstrației strânse. Implicarea analistului în tranșarea unor chestiuni, care au făcut să curgă multă cerneală și să stârneasă pasionalități sau delimitări nete între combatanții pe frontul ideilor, nu e deloc inutilă – distanța în timp și luciditatea critică dând dezbaterii o finalitate care echilibrează oarecum actele de insurgență ale altora. Formația filosofică a autorului, scepticismul discret al personalității sale științifice și intenția (neexplicită) de a situa dezbaterea de idei într-un *centrum* al tensiunii analitice, fără urme de provincialism, conferă cărții locul cuvenit într-un panteon al certitudinilor culturii românești, metafora cariatidelor de cărți devenind indice al unei tradiții a spațiului sibian pe care autorul îl marchează cu personalitatea sa.